

Východiska a rámec cestovního ruchu

Geografie nevýrobní sféry

Přednáška č. 9

© HS

Důležité pojmy CR

- **Aktivní CR (incoming, příjezdový CR)** – příjezdy návštěvníků do hostitelské země
- **Domácí CR** – cestování a pobyty občana mimo místo jejich obvyklého pobytu za účelem využití volného času, realizace obchodu nebo profesních povinností nebo za jiným účelem, trvajícím ne déle než 1 rok a realizované kompletně ve vlastním státě
- **Mezinárodní (zahraniční) CR** – součet příjezdového cestovního ruchu všech zemí světa
- **Nabídka CR** – maximální množství produktů CR na trhu CR, které má určitý subjekt v úmyslu prodat za danou cenu
- **Druhé bydlení** – přechodné místo pobytu vlastníka či uživatele využívajícího tento objekt převážně k rekreačním účelům

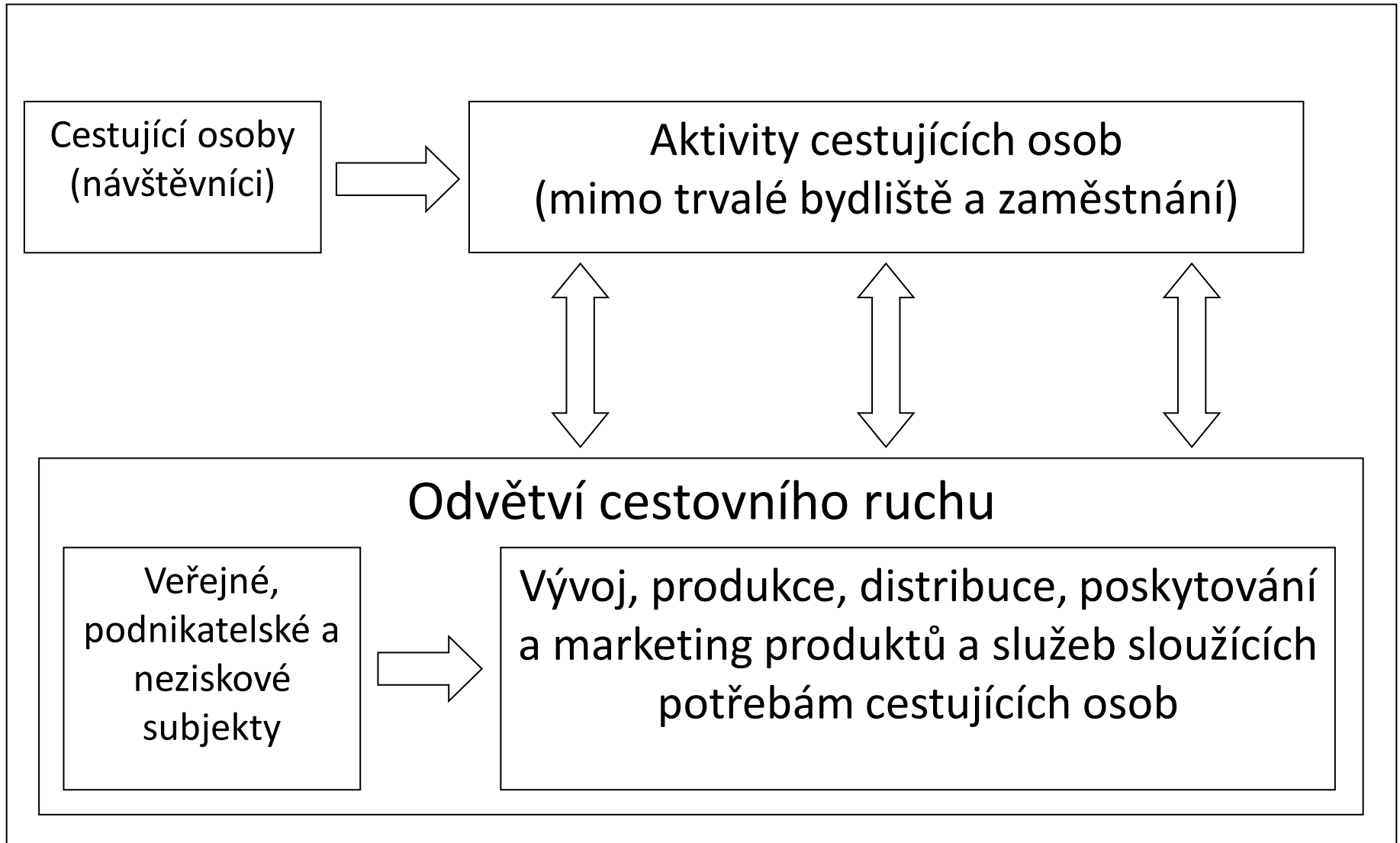
Důležité pojmy CR

- **Odvětví CR** – část ekonomiky, jejíž funkcí je naplnění potřeb návštěvníků
- **Pasivní CR** – souhrn cest, při nichž občané daného státu vyjíždějí jako účastníci CR za jeho hranice
- **Příměstská rekreace** – rekreace v zázemí měst, využívající díky dobré dostupnosti městskou veřejnou dopravu, pěšky nebo na kolech příměstské parky, rekreační zařízení, vodní plochy, lesy apod.
- **Region CR** – území relativně homogenní z hlediska předpokladů pro realizace CR – typů atraktivit CR, dostupnosti, infrastruktury CR...
- **Satelitní účet CR** – specifický meziodvětvový účet dávající přesnější ekonomický a sociální obraz o postavení CR v NH

Důležité pojmy CR

- **Středisko CR** – sídelní útvar, jehož hlavním funkčním využitím a ekonomických přínosem je CR
- **Turista** – cestující, který se zdrží v navštíveném místě aspoň 24 hodin za účelem využití volného času a v tomto místě také přespí v hromadném nebo soukromém ubytovacím zařízení
- **Udržitelný CR** – CR, který dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí
- **Výjezdový CR** (outgoing) – CR obyvatel dané země, realizovaný cestou do jiných zemí
- **Zahraniční CR** – druh CR, při němž dochází k překročení státních hranic. Pojem je používán z pohledu daného státu a je vyjádřen jako souhrn příjezdového a výjezdového CR

Základní vztahy v cestovním ruchu

Vliv cestovního ruchu na další odvětví

Přímý vliv

Ubytovací zařízení
Stravovací zařízení
Cestovní kanceláře
Turistická informační centra

Letecká doprava
Železniční doprava
Autobusová doprava
Pronájem automobilů
Autoservisy
Čerpací stanice
Taxislužba
Autokluby

Bankovní instituce

Muzea

Divadla

Kulturní památky

Lázeňství

Upomínkové předměty

Propagační materiály

Mapy, katalogy, tištěné průvodce

Sportovní zařízení

Nepřímý vliv

Stavební průmysl
Výroba potravin
Výroba nápojů
Výroba dopravních prostředků
Výroba pohonných hmot
Oděvní průmysl
Výroba sportovních předmětů a potřeb

Komunikační sítě

Placené služby obyvatelstvu

Prodejní síť

Poradenství

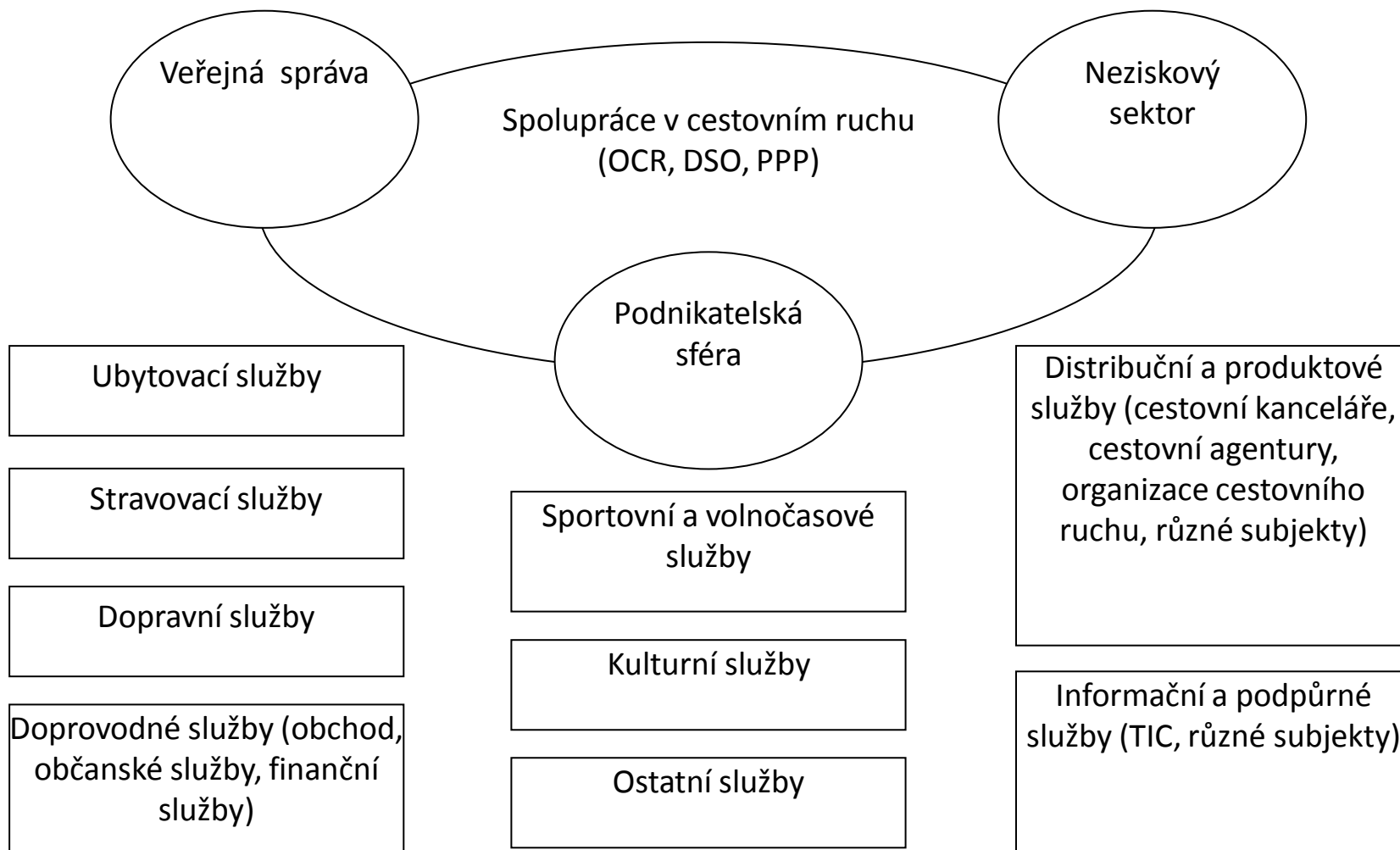
Vzdělávání

Kultura

Krajinotvorba

Odvětví cestovního ruchu

Odvětví cestovního ruchu

Sociální aspekty (vlivy) cestovního ruchu

Pozitiva:

- vytvářením pracovních míst a podporou sociálního rozvoje, přerozdělením příjmů, zmírňováním chudoby, což má za následek posilňování komunity v regionu,
- prostřednictvím kulturně – výchovné funkce cestovního ruchu, kdy se lidi kontaktují a vnitřně se navzájem obohacují, více si rozumí a ztrácejí předsudky,
- prostřednictvím funkce cestovního ruchu jako mírotvorného činitele,
- zvyšováním životního standardu místních obyvatel, kdy mohou využívat zařízení, vybudovaná pro návštěvníky regionu,
- prostřednictvím záchrany kulturních tradic, historie, tradičních řemesel apod.,
- zainteresováním místních obyvatel na ochraně přírodních a kulturních hodnot, stimulací jejich pocitu hrdosti na tradice a historii.

Negativa:

- Rozdělení společnosti (dualizaci) na dvě odlišné společensko-ekonomické skupiny;
- Turistická iritace měřená tzv. iritačním indexem (euforie, apatie, znechucení, antagonismus);
- Akulturace prostředí (rychle a výrazně měnící se životní styl místní komunity a ztráta její autentičnosti).

Ekonomické aspekty (vlivy) cestovního ruchu

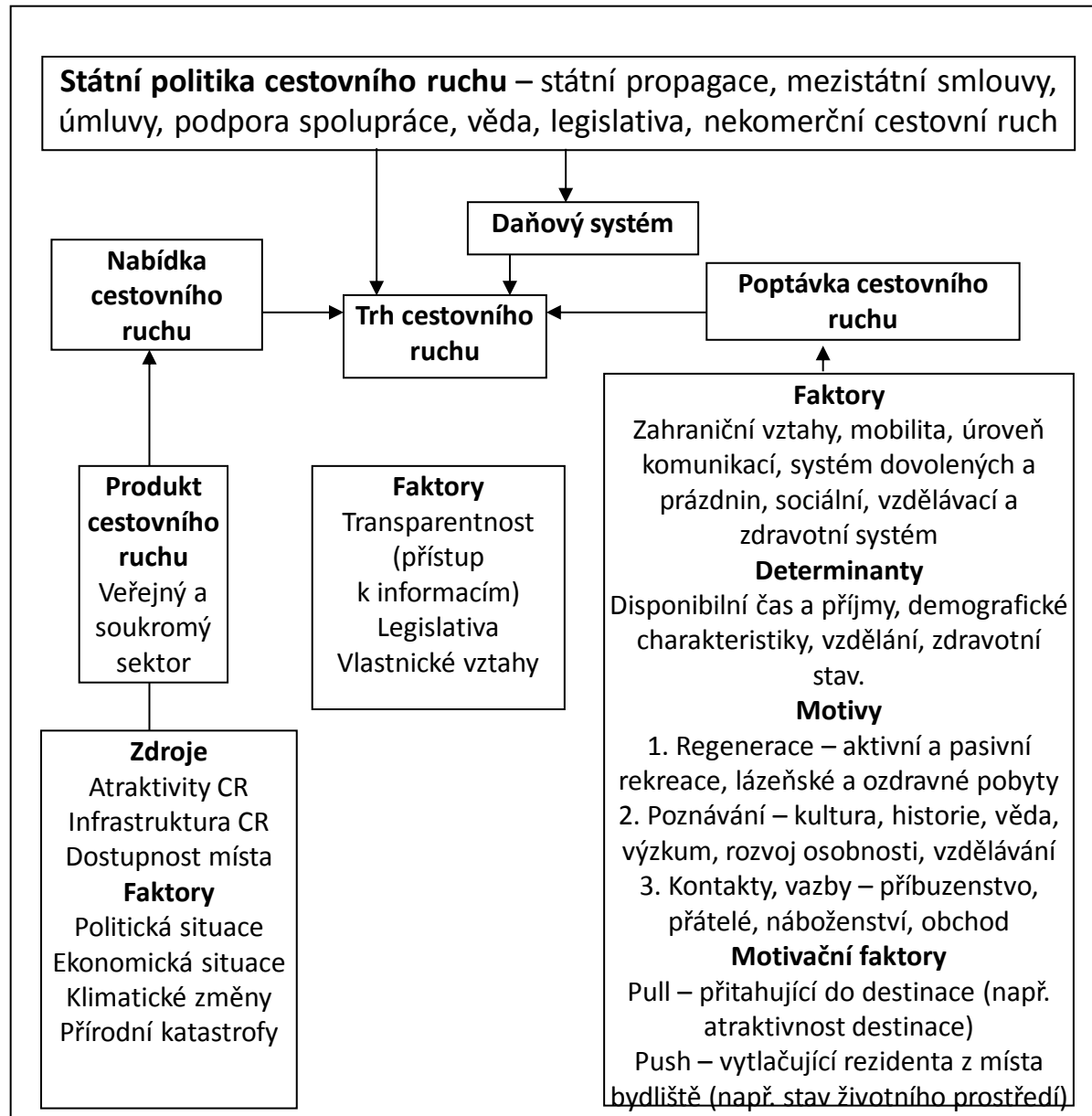
Pozitiva:

- Zlepšení aktivní platební bilance státu prostřednictvím příjezdového cestovního ruchu (tzv. neviditelný export);
- přínos daní a poplatků, které zvyšují příjmy do místních i státního rozpočtu;
- podpora rozvoje malého a středního podnikání;
- vytváří a zvyšuje zaměstnanost;
- stimulace investic do místní infrastruktury (vodovody, kanalizace, elektrifikace, telekomunikace, silniční a železniční síť, letiště) apod.;
- rozvoj oblasti služeb, které může využívat nejen návštěvník ale i místní obyvatelé.

Negativa:

- Skryté náklady pro veřejný sektor a odčerpávání zisku mimo destinaci;
- Ekonomická závislost místní komunity na rozvoji CR;
- Sezónnost a s tím spojená přetíženost středisek CR;
- Vznik turistických ghett a porušování genia loci.

Ekonomické aspekty (vlivy) cestovního ruchu

Environmetální aspekty (vlivy) cestovního ruchu

Pozitiva:

- jsou příjmy ze vstupného do národních parků, jeskyň apod. použity na financování ochrany přírody,
- daně a poplatky (například daně z příjmů, poplatky za rybářský a lovecký lístek, lázeňské poplatky, pronájem rekreačních zařízení apod.) pomáhají financovat ochranu přírodních zdrojů,
- přispívá k uznání důležitosti ochrany životního prostředí veřejností a k výchově místních obyvatel k jeho ochraně,
- důsledkem atraktivity přírodního prostředí a přírodních zdrojů pro cestovní ruch je vytvoření národních parků, přírodních rezervací apod.,
- vytváří pracovní příležitosti a tím může zabránit devastování přírodního prostředí místními obyvateli (například pytláčení, ilegální kácení lesů apod.),
- reguluje počty návštěvníků v chráněných územích.

Negativa:

- Produkce emisí, znečišťování vody či půdy v často velmi chráněných územích;
- Zvyšování míry eroze (míra sešlapu);
- Šíření nepůvodních a často velmi invazivních druhů rostlin a živočichů v místech CR
- Změna kvalitního původního přírodního prostředí často až v urbanizovanou krajinu;

Typologie cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu

- Dle místa realizace
- Dle původu účastníků
- Dle vlivu na platební bilanci
- Dle počtu účastníků
- Dle délky trvání
- Dle způsobu zabezpečení
- Dle způsobu financování
- Dle převahy místa pobytu
- Dle věku účastníků

zkoumá motivy účasti lidí na CR

Formy cestovního ruchu

- Rekreační cestovní ruch
- Kulturní cestovní ruch
- Společensky orientovaný cestovní ruch
- Sportovní cestovní ruch
- Ekonomicky orientovaný cestovní ruch
- Specificky orientovaný cestovní ruch

zaměřením na uspokojování potřeb účastníka CR, berou v úvahu způsob realizace CR

Druhy CR

- **Podle místa realizace**
 - domácí CR
 - zahraniční CR
 - a) výjezdový – outgoing, pasivní
 - b) tranzitní
 - c) příjezdový – incoming, aktivní
- **Podle délky trvání**
 - krátkodobý (do čtyř přenocování)
 - dlouhodobý (více než čtyři přenocování)
- **Podle rozložení během roku**
 - celoroční
 - sezónní (letní, zimní)

Druhy CR

- **Podle způsobu organizace**
 - organizovaný
 - neorganizovaný
- **Podle příslušnosti účastníků ke skupině**
 - individuální
 - skupinový
- **Podle způsobu financování**
 - komerční (volný)
 - sociální (vázaný)
- **Podle cílové skupiny**

Formy CR

Lázeňský cestovní ruch

- Za účelem léčení, prevence či rehabilitace
- Přírodní léčivé zdroje:
 1. přírodní vody -
 - a) minerální
 - b) termální prameny
 2. peloidy
 3. humidity (slatiny, rašeliny)
 4. vřídelní plyny a emanace
 5. klima (moře, hory, jeskyně)

Služby lázeňského CR

- Zdravotně-léčebné (procedury)
- Ubytovací (lázeňské hotely, domy, penziony...)
- Stravovací (režimové, nереžimové, doplňková zařízení)
- Kulturní, společenské a sportovní

Významné evropské lázně

- SRN – Baden-Baden, Ga-Pa
- Itálie – Ischia, Abano Terme, Montecatini Terme
- Francie – Aix-les-Bains, Amélie les Bains-Palalda, Dax, Lourdes, Vichy
- Maďarsko – Budapešť, Harkány, Héviz, Tapolca
- Rakousko – Bad Ischl, Baden bei Wien
- Slovensko – Bardejov, Piešťany, Tatranská Lomnica, Trenčianské Teplice
- Švýcarsko – Baden, Davos, Svatý Mořic

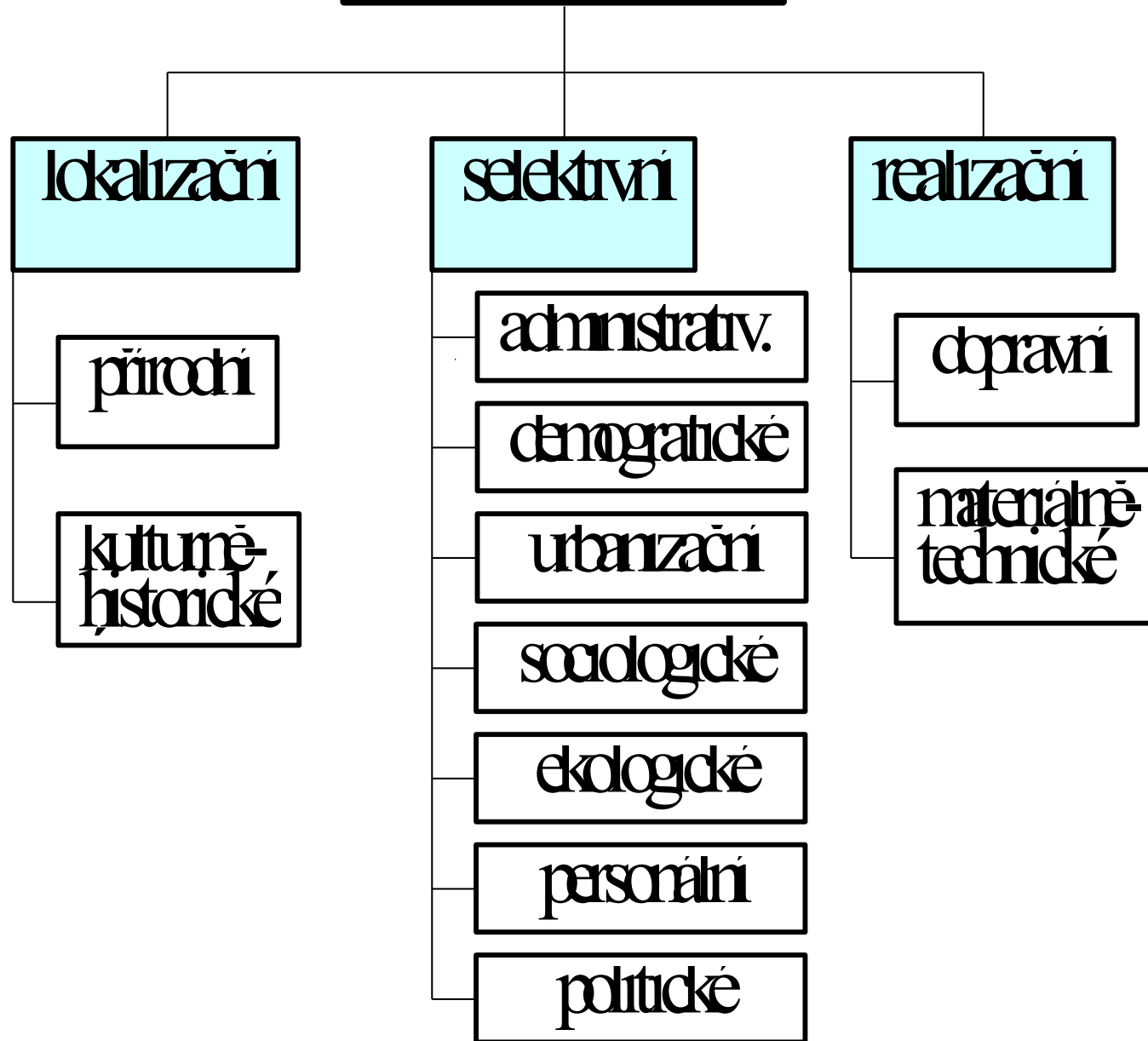
Kongresový CR

- Je součástí obchodního CR.
- Neprovozuje se ve volném čase.
- 60 % v měsících květen, červen, září, říjen, listopad.
- Průměrně trvá 4 dny.
- Nejvýznamnější města kongresového CR:
Paříž, Brusel, Londýn, dále i Praha,
Budapešť

Specifické formy CR

- CR dětí a mládeže
- Seniorský CR
- Venkovský CR (agroturismus, ekoturismus, ekoagroturismus)
- Dobrodružný CR
- Náboženská (poutní) turistika
- Lovecký CR
- Městský CR
- Cykloturistika atd.

Hřepoklady UK

Lokalizační předpoklady - přírodní

- Vytváří základní předpoklady pro návštěvnost sledovaného území, a to na základě vymezení dvou hlavních typů atraktivit cestovního ruchu:
 - Celkové přírodní podmínky daného území
 - Hodnocení potenciálu rekreačních ploch
 - Bodové hodnocení více ukazatelů přírodní atraktivity území (zvláště chráněná území, lesní plochy, lázeňská území...)
 - Hodnocení z pohledu vhodnosti daného území pro určitou formu cestovního ruchu (sjezdové lyžování, turistika, atd.)
 - Kulturně-historický předpoklad rozvoje CR
 - Hodnocení koncentrace a četnosti památek a kulturních atraktivit (UNESCO, památkové rezervace a zóny, hrady, zámky...)

Lokalizační předpoklady - přírodní

- **Klima (podnebí),**
 - **hydrologické poměry,**
 - **reliéf,**
 - **geologie,**
 - **flora a fauna.**
-
- Uplatňují se zejména v plošně rozsáhlých areálech, mají stacionární, do jisté míry i konstantní charakter, čímž vytvářejí předpoklad pro regionalizaci cestovního ruchu.

Lokalizační předpoklady – Kulturně-historické

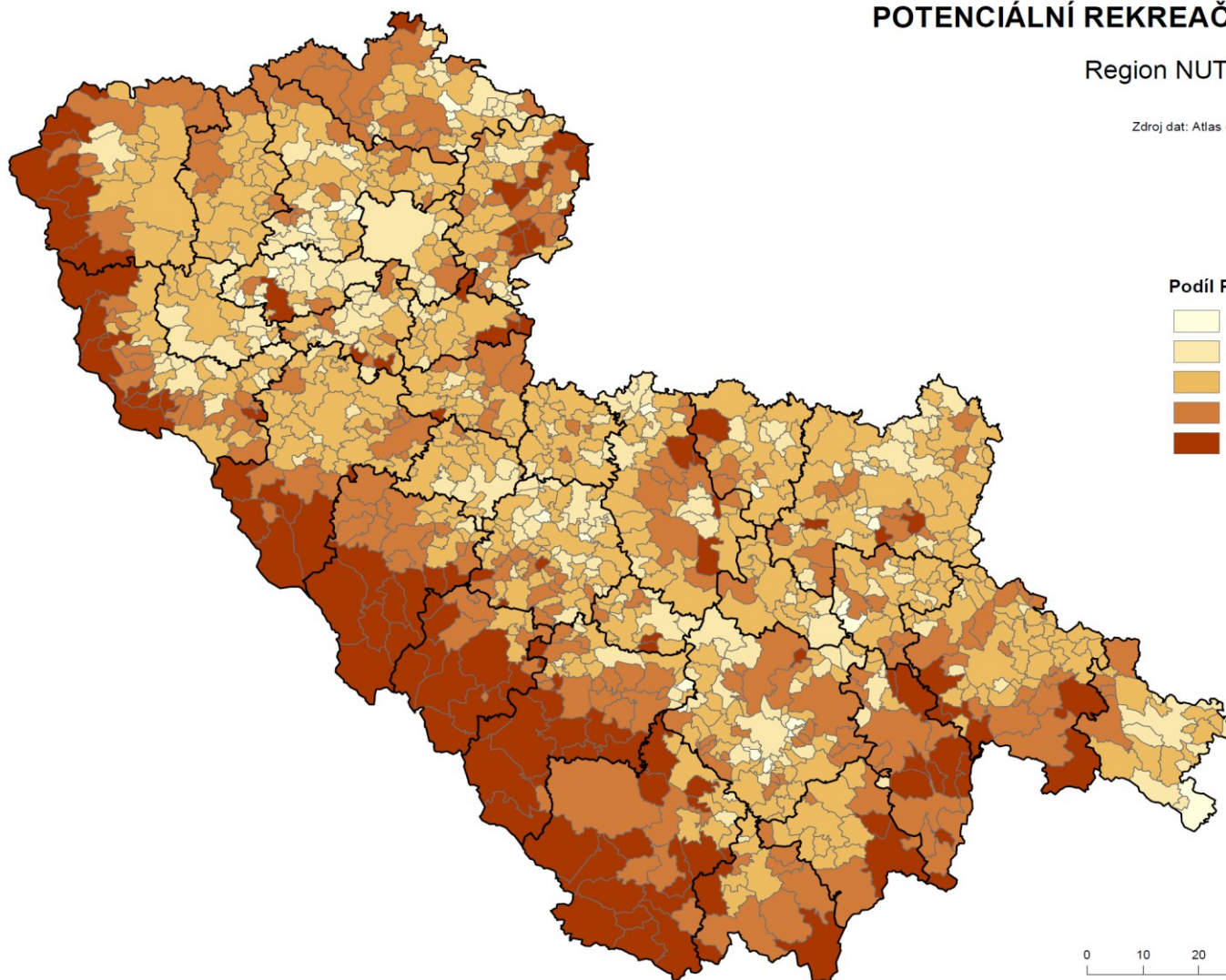
- Mají většinou charakter stálých objektů (hrady, zámky, divadla) nebo jednorázových akcí (festivaly, koncerty, náboženské slavnosti).
- Mezi velmi významné představitele této skupiny patří památky (i přírodní) zařazené do kulturního (případně přírodního) světového dědictví lidstva a zapsané do seznamu UNESCO.
- V seznamu světového dědictví UNESCO je po posledním zasedání World Heritage Committee 690 míst (529 kulturních, 138 přírodních a 23 kombinovaných lokalit).

Hodnocení potenciálu rekreačních ploch

POTENCIÁLNÍ REKREAČNÍ PLOCHY

Region NUTS II Jihozápad

Zdroj dat: Atlas cestovního ruchu ČR, 2006,

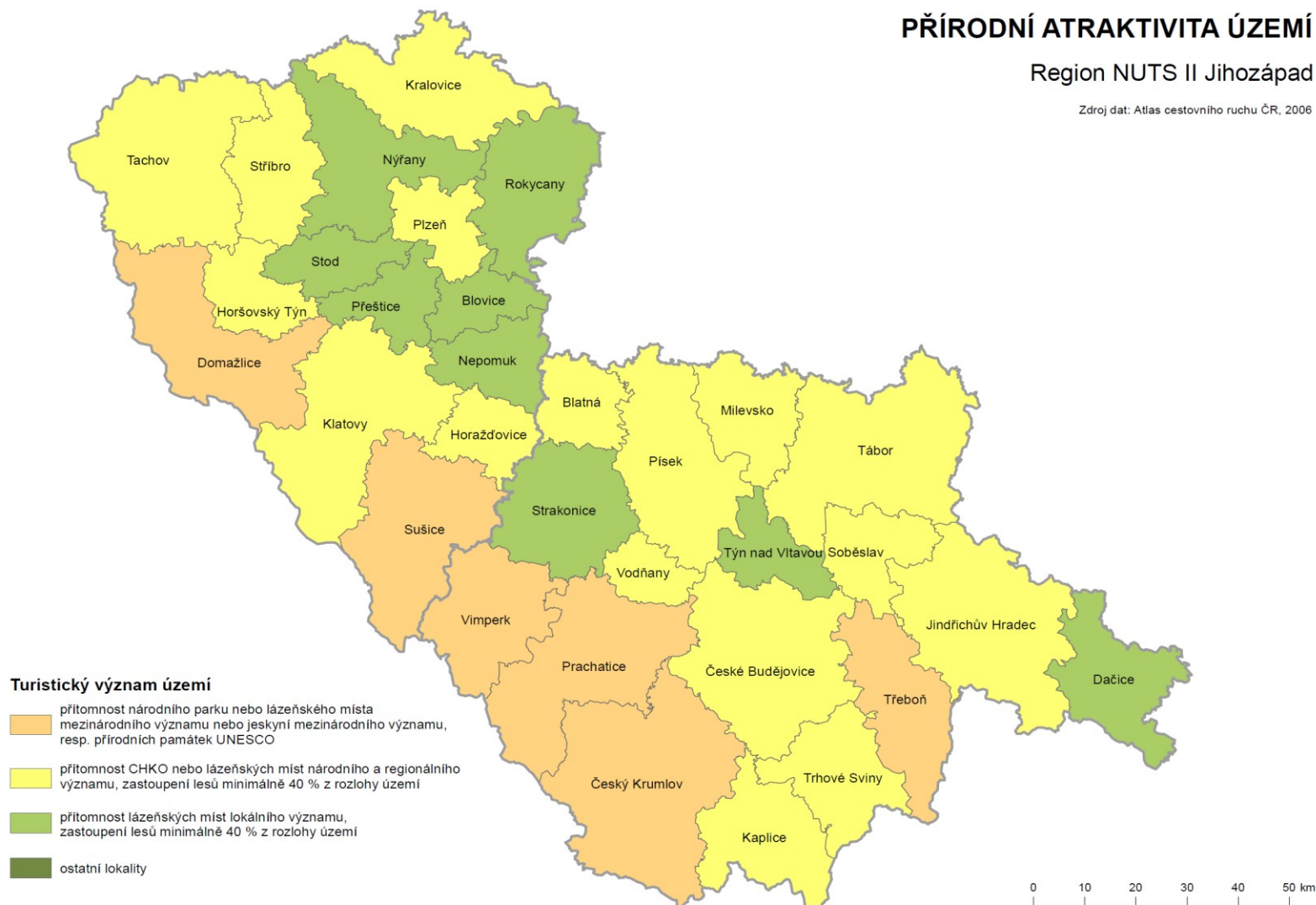

Hodnocení přírodní atraktivity území

PŘÍRODNÍ ATRAKTIVITA ÚZEMÍ

Region NUTS II Jihozápad

Zdroj dat: Atlas cestovního ruchu ČR, 2006

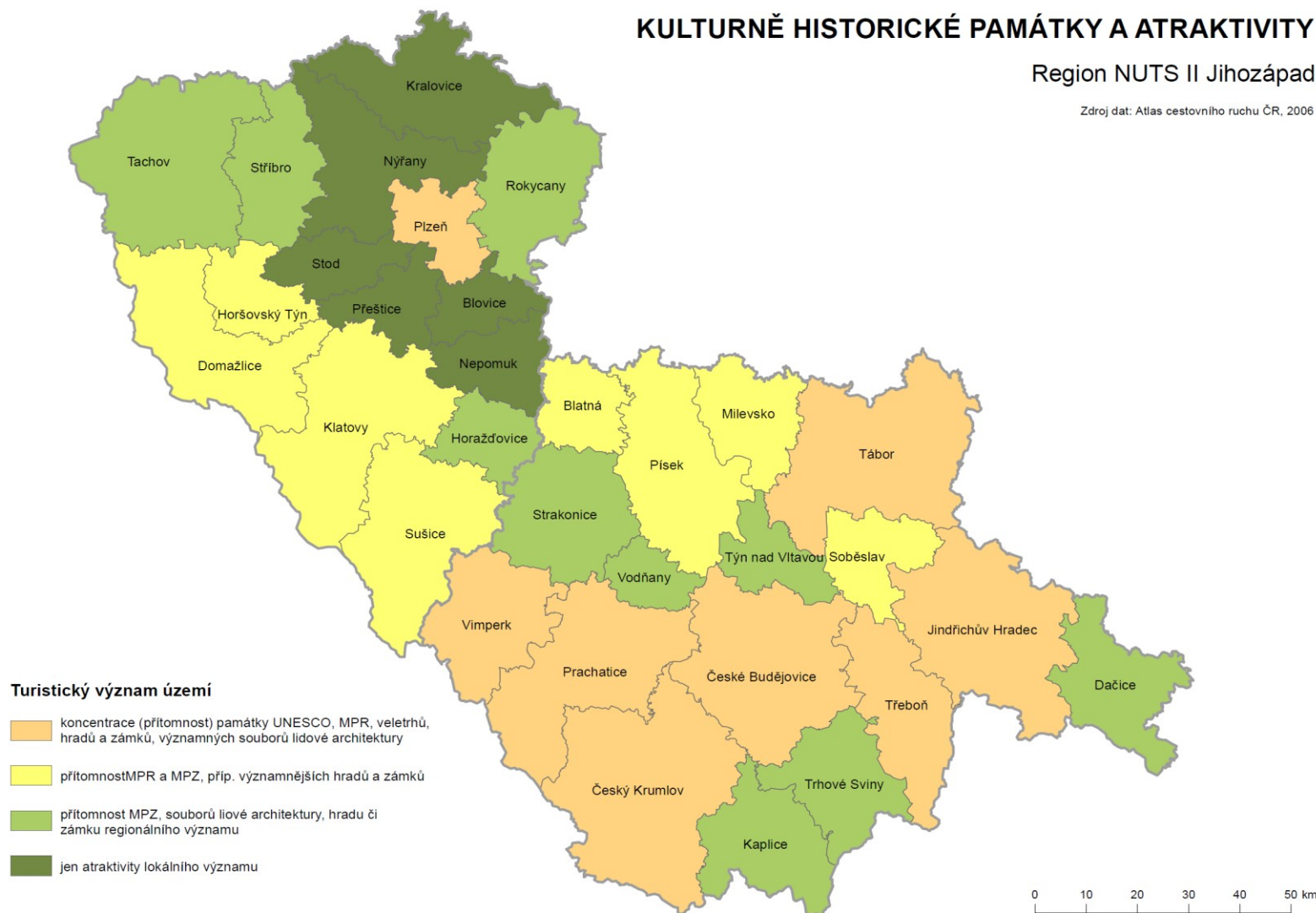

Hodnocení kulturně-historického potenciálu

KULTURNĚ HISTORICKÉ PAMÁTKY A ATRAKTIVITY

Region NUTS II Jihozápad

Zdroj dat: Atlas cestovního ruchu ČR, 2006

Selektivní předpoklady

Přináší ekonomické zhodnocení přitažlivosti primárního potenciálu (společně s terciárním potenciálem), a to zejména prostřednictvím:

- Základní turistická infrastruktura a služby
 - Ubytovací zařízení a služby
 - Stravovací zařízení a služby
- Doprovodná turistická infrastruktura a služby
 - Infrastruktura kulturu, sport, volný čas...
- ❖ Turistická dopravní infrastruktura a služby
- Akce
 - Organizované akce (kulturní, sportovní, společenské...)

Selektivní předpoklady

- **Objektivní** (např. vnitropolitická situace, ekonomické předpoklady, demografické skutečnosti, kvalita životního prostředí ...).
- **Subjektivní** (řada psychologických pohnutek, kterými je ovlivňováno rozhodování jednotlivce nebo skupiny obyvatel k účasti na cestovním ruchu a k výběru lokality pro cestovní ruch. Velkou roli zde hraje reklama, propagace, zkušenost, módnost apod.).

Realizační předpoklady

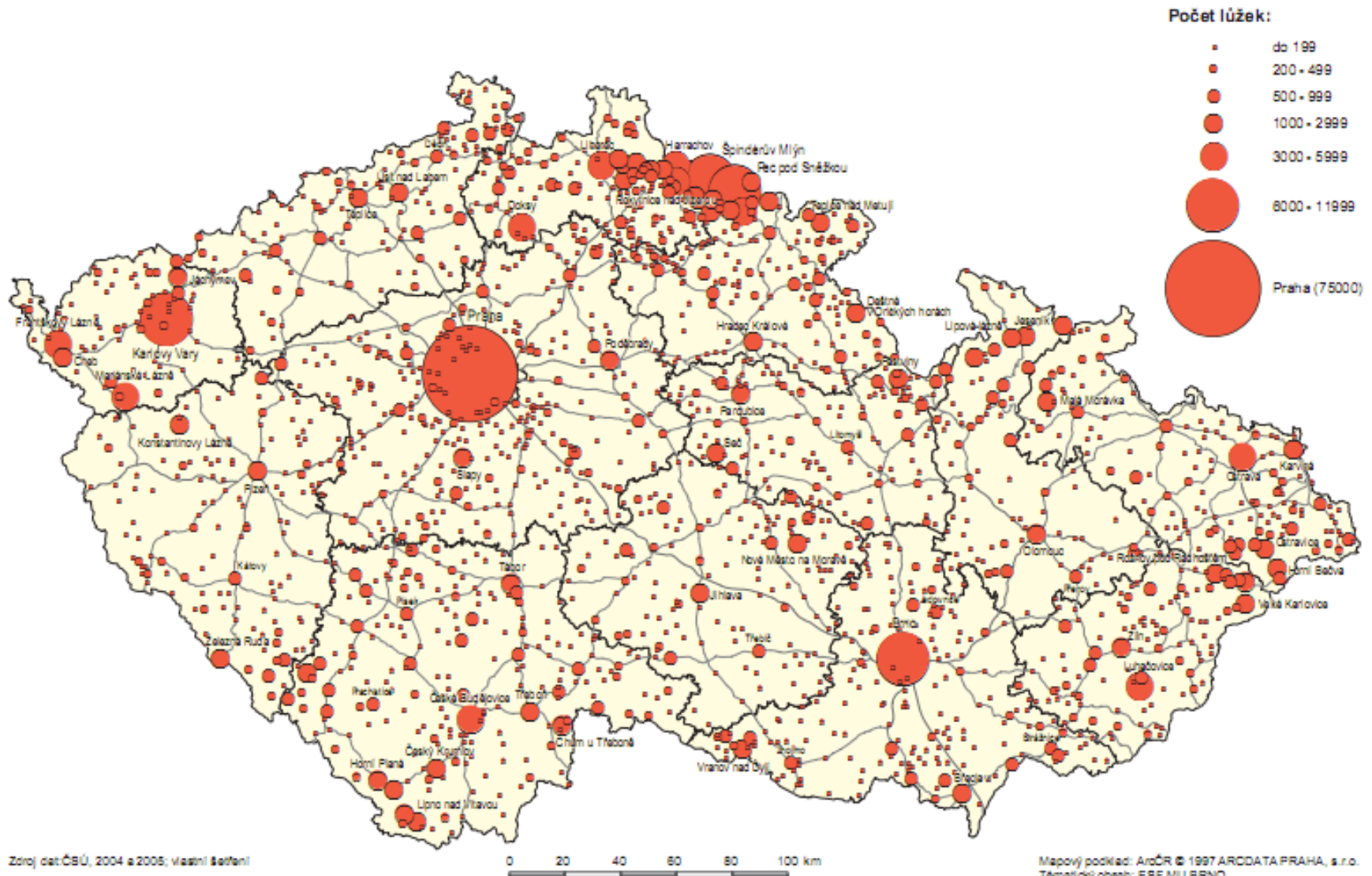
- **Realizační faktory** mají dominující postavení pro konečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu.
- Umožňují danou oblast dosáhnout (doprava) a využít (ubytovací a stravovací zařízení, případně zábavná a sportovní). Svoji kapacitou tvoří nabídkový strop pro využití lokalizačních podmínek.

Základní turistická infrastruktura a služby

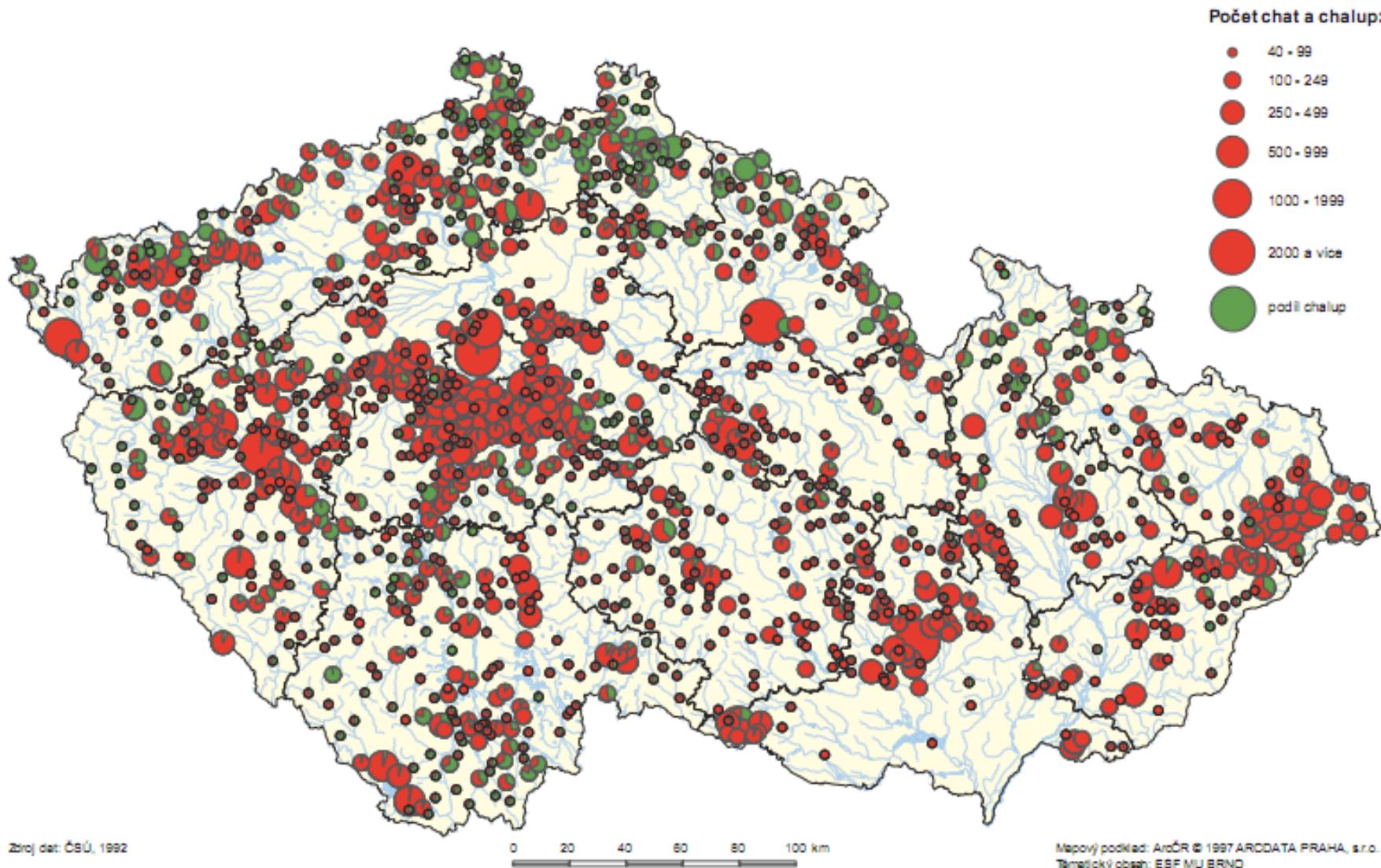
- ❖ Počet ubytovacích zařízení odráží význam cestovního ruchu v regionu.
- ❖ Základní dělení ubytovacích zařízení je na hromadné a individuální.
- ❖ Základní provozní jednotkou je **hotel** (městské, tranzitní, rezidenční, kongresové) – zařízení s 10 a více pokoji.
- ❖ Další hotelová ubytovací zařízení jsou penzion, motel, botel, garni...
- ❖ Kvalita zařízení je hlídána jejich certifikací (Hotel stars)
- ❖ Základní profesní organizace pro hotelnictví a gastronomii je Asociace hotelů a restaurací ČR.

Hromadná ubytovací zařízení v ČR

Individuální ubytovací zařízení (druhé bydlení)

Turistická doprovodná infrastruktura

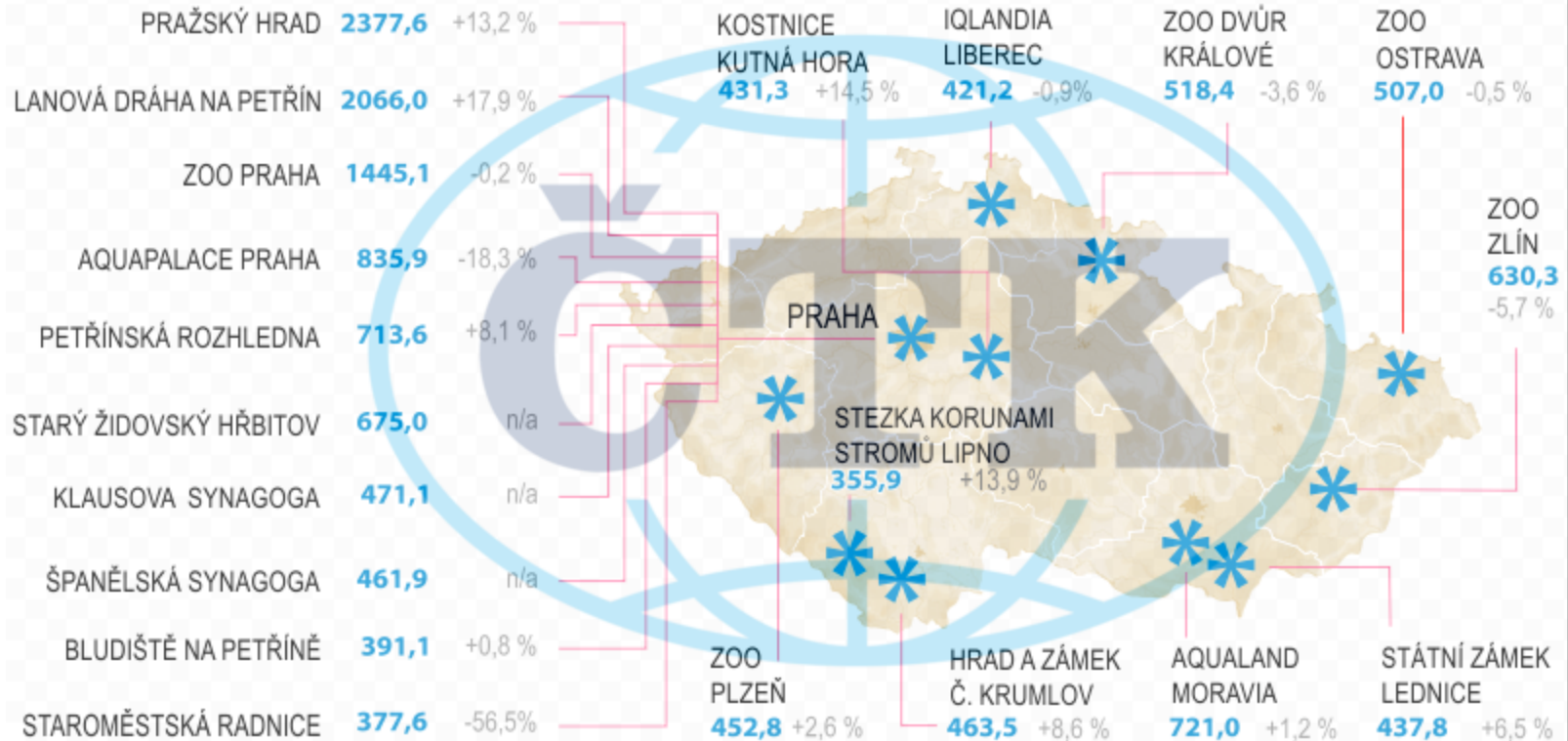
- **Vytváří konečnou spokojenost hosta s destinací!**
- **Zejména kulturní zařízení a objekty pro volný čas**
- Typy kulturních zařízení: muzea, galerie, divadla, kina...
- Základní dělení volnočasových zařízení: **indoorové** (kryté haly, bazény atd.) a **outdoorové** (veškeré venkovní sportoviště, golf, lanová centra...).

Návštěvnost TOP 10 turistických cílů v ČR

Návštěvnost kulturních památek v roce 2017

návštěvnost v tisících osob meziroční změna

zdroj: CzechTourism

ČTK

Dopravní turistická infrastruktura

- **1. způsob dopravení hosta do cílové destinace tzv. propojení zdrojové a cílové oblasti.**
- **2. specifický typ dopravně-turistické infrastruktury**
 - Pro pěší a cykloturistiku (trasy, naučné stezky, hipostezky...).
 - Zimní sporty (vleky, lanovky, běžecké trasy...).
 - Specifické typy dopravních služeb (skibusy, cyklobusy...).
- Sama doprava může působit na návštěvníky i jako samostatný cíl cestovního ruchu (cruising, karavany...).

Organizované akce v území

- **Významný boom organizování akcí v destinacích CR.**
- **Hlavní cíl akcí:** zabavit hosta a připravit mu takový zážitek, aby se kvůli němu do destinace vrátil.
- Celosvětový trend v návratu k autenticitě území a obnově historických tradic a sounáležitosti.
- **Akce různého charakteru:** sportovní, společenské, kulturní

Terciární potenciál cestovního ruchu

- **Řídící instituce a subjekty cestovního ruchu**
- **Způsoby a systémy řízení rozvoje cestovního ruchu**
- **Používané nástroje**

Rajonizace CR v ČR

= zařazení regionů / rajony, oblasti / do čtyř kategorií podle vhodnosti pro CR.

- I. - mezinárodní význam (Praha, NP, UNESCO, ZČ lázně)
- II. - národní význam (Říp, hrady , zámky, lázně, CHKO ...)
- III. - oblastní význam (Nechanice, Králův Dvůr, Svitavy ...)
- IV. - lokální význam (kostely, chr.naleziště, městská muzea ...)

hodnotící faktory - přírodní podmínky (hory, lesy, vodní plochy...)

- výsledky lidské činnosti (kult-hist., lázně, přehrady...)
- vybavenost (ubyt., strav., lanovky, půjčovny,+služby)
- dopravní předpoklady = realizační předpoklady
- negativní faktory (ceny, kriminalita, hmyz, ŽP)

I. kategorie

- Praha, Český Krumlov, Brno + další památky UNESCO
- Národní parky - KRNAP
 - Šumava
 - Podyjí
 - České Švýcarsko
- Lázně (ZČ, Teplice, Luhačovice, Libveda, Velichovky, Jánské Lázně apod.)
- Jeseníky
- Valašsko + Beskydy
- UNESCO

II. kategorie

- Krušnohoří
- Český ráj
- Jihočeské rybníky
- Křivoklátsko
- Dolní Vltava
- Jizerské hory
- Posázaví
- ČM vrchovina
- Orlické hory
- Moravský kras
- Pošumaví
- Horní Vltava
- Střední Vltava
- Č. Středohoří
- Pálava
- Bílé Karpaty

III. kategorie

- Lužické hory
- Doksy a okolí
- Podkrkonoší
- Broumovsko
- Mělnicko
- Horní Střela
- Stříbrsko
- Český les
- Kaplicko
- Brdy
- Tábořsko
- Železné hory
- Povodí Orlice
- Dražanská vrchovina
- Chřiby
- Slovácko
- Chodsko
- Frýdlantsko
- Šluknov
- Žďánický les
- Ivančicko

IV. kategorie

= pouze atraktivity lokálního významu

- Staroboleslavsko
- Džbán
- Boskovicko
- Kounicko
- Hrotovicko
- aj.
- Prolínání a nejednotnost v zařazení do III. a IV. kategorie.

Památky UNESCO v ČR

12 památek:

1. Brno
2. Český Krumlov
3. Holašovice
4. Kroměříž
5. Kutná Hora
6. Lednicko-valtický areál
7. Litomyšl
8. Olomouc
9. Praha
10. Telč
11. Třebíč
12. Žďár nad Sázavou

6 biosférických oblastí:

1. Třeboňsko
2. Dolní Morava
3. NP a CHKO Šumava
4. KRNAP
5. Křivoklátsko
6. Bílé Karpaty

Nehmotné dědictví UNESCO v ČR

- Slovácký verbuňk (2005)
- Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku (2010)
- Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi (2010)
- Jízda králů – zařazena v listopadu 2011

Vývoj spolupráce v cestovním ruchu

Fáze spolupráce		
Budovací fáze (60. léta 20. stol.)	Růstová fáze (70.–80. léta 20. stol.)	Koncentrační fáze (90. léta 20. stol.)
Organizace spolupráce		
Reklamní spolky a sdružení	Lokální a regionální turistické sdružení	Organizace cestovního ruchu (dříve destinační management)
Formy spolupráce		
<ul style="list-style-type: none"> - orientace na jednotlivé podniky - společné propagační materiály - účast na veletrzích - organizace kulturních akcí 	<ul style="list-style-type: none"> - tvorba místně orientovaných strategií - společná reklama a podpora prodeje - informační služby - dominance místních organizací - široké zapojení různých subjektů - rostoucí externality (životní prostředí, místní obyvatelstvo atd.) 	<ul style="list-style-type: none"> - strategické řízení a koordinace na úrovni regionu - koncentrace na rozvoj a organizaci základních produktů - tvorba rozvojové a marketingové strategie - vzájemná kooperace subjektů - zavádění certifikace služeb - budování image destinace - aktivní odbyt a přímý prodej - inform. a rezerv. systémy - regionálně koordinovaná výstavba infrastruktury

Organizace cestovního ruchu (OCR)

- Existující uskupení subjektů a aktérů, které fungují na zvolené organizační platformě a řídí a koordinují rozvoj cestovního ruchu na určitém území (místní, regionální, národní, mezinárodní).
- Výkonným orgánem OCR je **destinační management**.
- Funkce OCR:
 - plánovací,
 - marketingová,
 - funkce nabídky,
 - zástupná.
- Bariéry fungování OCR: profilace vhodného vedení, problematika územního vymezení, financování, zapojení podnikatelského sektoru...

Česká centrála cestovního ruchu (agentura CzechTourism)

- Vládní agentura zřízená jako příspěvková organizace MMR v roce 1993.
- Hlavním cíle agentury je propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu, a to především v zahraničí.
- Výběr úkolů agentury CzechTourism:
 - **zajišťování, podpora a koordinace** marketingových aktivit na trhu CR,
 - **podpora všestranného rozvoje cestovního ruchu,**
 - **spolupráce v oblasti cestovního ruchu** (např. s orgány státní správy a samosprávy, profesními organizacemi, školami) a analogickými zahraničními institucemi,
 - **vytváření příznivého image turistické destinace „Česká republika“** a její prosazování na domácím a zejména zahraničním trhu,
 - **stanovení a rozpracování prioritních produktů** charakteristických pro destinaci ČR,
 - **podpora tvorby produktů** cestovního ruchu s šetrným přístupem k ŽP,
 - zabezpečování spolupráce s domácími i zahraničními novináři a médii,
 - **informační servis pro odvětví průmyslu cestovního ruchu** v České republice
 - **zakládání zastoupení v zahraničí s cílem informovat** zahraniční novináře, odbornou i nejširší veřejnost o nabídce cestovního ruchu v České republice.

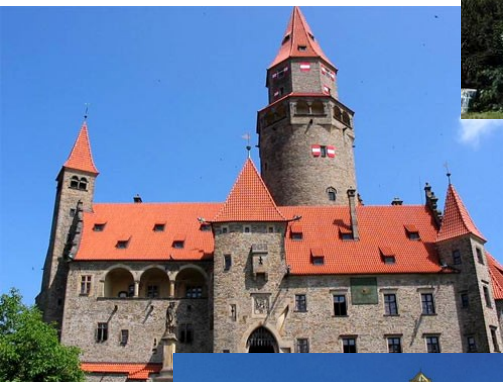
Nové trendy v cestovním ruchu

Spotřebitelské trendy:

- turisté více upřednostňují kvalitu před kvantitou
- více dovolených blíže k domovu
- rostoucí význam mobilních a internetových technologií
- bleisure trips – kombinace „business & leisure“
- rostoucí význam value for money
- snaha o sebezdokonalování
- ekologie a životní prostředí
- kulinářství
- ...

K obrázkům
přidejte jejich
název:

Informační zdroje

- ČSÚ – ročenky
- www.mmr.cz
- www.czechtourism.cz
(<http://www.czechtourism.cz/pro-studenty/>)
- www.kudyznudy.cz
- www.czech.cz
- www.mkcr.cz
- www.cestovni-ruch.cz